

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของเทศบาลเมืองนนทบุรี

นายจิตชัย เฝ้าอินจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-260-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

013850

15290244

FACTORS INFLUENCING THE GROWTH OF NONTHABURI MUNICIPALITY

Mr. Chitachai Pau-inchan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning

Department of Urban and Regional Planning

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-569-260-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของเทศบาล เมืองนนทบุรี

โดย

นายจิตชัย เฝ้าอินจันทร์

ภาควิชา

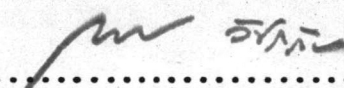
การวางแผนภาคและเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษา

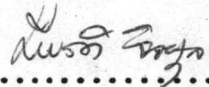
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ วิเชียรน้อย

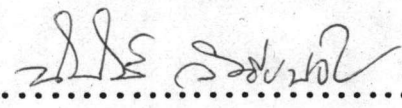

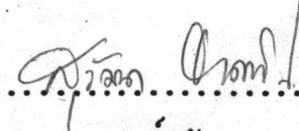
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

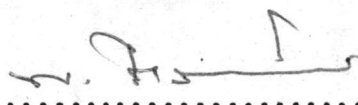

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ดavor วิชราภัย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติ จิวะกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ วิเชียรน้อย)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒนา ธาคานิติ)

..... กรรมการ
(ดร. สรณพร ธาคานิติ)

จิตชัย เผ่าอินจันทร์ : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของเทศบาลเมืองนนทบุรี (FACTORS INFLUENCING THE GROWTH OF NONTHABURI MUNICIPALITY) อาจารย์ที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ วิเชียรน้อย, 257 หน้า

การศึกษา เรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวเทศบาลเมืองนนทบุรี" นี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาลักษณะของชุมชนเมืองนนทบุรี วิเคราะห์ถึงการขยายตัวของเมืองซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ในช่วงเวลาดังแต่พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัว โดยอาศัยข้อมูลแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศเป็นเครื่องมือในการศึกษา ผู้วิจัยได้อาศัยการสังเกตการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบคมนาคมขนส่งของจังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาจากประวัติการตั้งถิ่นฐานของประชากร พบว่า รูปแบบของการตั้งถิ่นฐานและการขยายตัวของชุมชนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง กล่าวคือ ในยุคที่ใช้การคมนาคมขนส่งทางน้ำ การตั้งถิ่นฐานของประชากรจะเกาะตัวอยู่ตามแม่น้ำเจ้าพระยา และคลองบางกอกน้อย ต่อมาเมื่อการคมนาคมขนส่งทางถนนเข้ามาสืบทบาทแทนที่ การตั้งถิ่นฐานของประชากรจึงเปลี่ยนมาเป็นการพึ่งพาถนน ลักษณะการขยายตัวของเมืองจึงปรากฏในรูปแบบที่เกาะตัวตามแนวถนน (Ribbon Development) จากการคมนาคมขนส่งที่ได้รับการพัฒนาจะเป็นตัวกระตุ้นให้ประชากรย้ายเข้ามาในเขตชุมชนเทศบาลเมืองนนทบุรีอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

อย่างไรก็ตามปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ซึ่งได้แก่ รูปร่าง ขนาดและที่ตั้งของเทศบาลเมืองนนทบุรี เป็นศักยภาพในการรองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดนนทบุรีมีที่ตั้งใกล้กับกรุงเทพมหานครมากที่สุด ราคาที่ดิน ระบบคมนาคมขนส่ง และระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เป็นปัจจัยที่ชักนำให้ประชากรเข้าไปตั้งถิ่นที่อยู่อาศัย

โดยสรุปแล้ว การขยายตัวของชุมชนเทศบาลเมืองนนทบุรีเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก เมืองมีขนาดโตขึ้น การขยายตัวของเมืองมีอัตราสูงในอำเภอต่าง ๆ ที่อยู่ติดต่อกับกรุงเทพฯ การที่เมืองมีขนาดใหญ่โตขึ้น จึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของเทศบาลเมืองนนทบุรีที่สำคัญคือ สภาพทางภูมิศาสตร์ อันได้แก่ที่ตั้งและการพัฒนาด้านการคมนาคมขนส่งที่ได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นปัจจัยนำไปสู่การขยายตัวของเมือง

ภาควิชา ..... การวางแผนภาคและเมือง .....
สาขาวิชา ..... การวางผังเมือง .....
ปีการศึกษา ..... 2530 .....

ลายมือชื่อนิติศ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
(Handwritten signatures)

CHITACHAI PAU-INCHAN : FACTORS INFLUENING THE GROWTH OF NONTHABURI MUNICIPALITY. THESIS ADVISOR : ASST.PROF. NIPAN VISHIENNOI, 257 PP.

This is a study of the Urbanization in Nonthaburi Province. The study's analysis covers the issue of rapid urban growth from 1973 till present), and factors influencing this growth. The Analysis is based on a number of information, especially maps and areal photos. The research closely observed change in transportation networks and the history of population distribution in this province.

The study reveals that the settlement pattern and urbanization in the area are influenced by the major transportation networks. In the past, the main Water ways had, to certain extent, the influence on the settlement along the Chao Phaya River and Klong Bangkoknoi. The recent development of road networks have change the settlement pattern into "Ribbon Development" basically along both sides of the major roads. That situation has attracted more migration. The geographical factors of Nonthaburi Municipality especially the close location to the bangkok Metropolis make the settlement suitable absorb urban decentralization from Bangkok.

In conclusion, The Nonthaburi Municipality's rapid urban growth is due to a number of influential factors. They are the convenient transportation, road networks, social services and cheaper land price. In brief, the most important factor is the location of Nonthaburi that is close to Bangkok.

ภาควิชา ..... การวางแผนภาคและเมือง .....
สาขาวิชา ..... การวางผังเมือง .....
ปีการศึกษา ..... 2530 .....

ลายมือชื่อนิสิต ..... *Chitachai Pau-Inchan* .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... *Nipan Vishiennoi* .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของเทศบาลเมืองนนทบุรี" นี้ได้สำเร็จลงด้วยดี เพราะผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวหากแต่เป็นผลแห่งการผนวกกำลังความคิด ความรู้ และกำลังใจจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งนับได้ว่าเป็นภาพประทับใจอันเต็มเปี่ยมไปด้วยคุณค่าควรแก่การสถิตไว้ในความทรงจำของผู้เขียนตลอดกาล ความรู้สึกที่ว่าอบอุ่นใจอยู่เสมออันเกิดขึ้นเมื่อผู้เขียนอยู่ท่ามกลางผู้มีพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ บิดา มารดา และเพื่อน ๆ พี่ ๆ นักผังเมืองทั้งหลาย ตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้เขียนเกิดความท้อแท้และเบื่อหน่ายต่องานวิทยานิพนธ์มากจนบางครั้งถึงกับละทิ้งไปขณะหนึ่ง แต่ด้วยสำนึกในความเมตตา สนับสนุนและกำลังใจจากหลาย ๆ ท่าน เป็นแรงกระตุ้น ทำให้ผู้เขียนลุกขึ้นยืนสู้อีกครั้งหนึ่ง ในที่สุดจึงสามารถก้าวเข้าสู่ประตูแห่งความสำเร็จได้

วิทยานิพนธ์และปริญญาบัตร สิ่งมิใช่เครื่องหมายแสดงความสามารถและไม่ใช่เป็นเพียงทรัพย์สินที่มีค่าระคุณค่าเท่านั้น แต่สิ่งที่ล้ำค่าและได้มาในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ต่างหาก เป็นมหาสมบัติที่ล้ำเลิศทั้งยังจะเป็นบทเรียนสำหรับการทำงาน การต่อสู้อุปสรรคของชีวิตได้อย่างดีเยี่ยมต่อไป

หน้ากิตติกรรมประกาศนี้ คงจะกล่าวนามท่านผู้มีพระคุณได้ไม่ถ้วนถึง ซึ่งผู้เขียนจะระลึกถึงท่านและขอจารึกไว้ในดวงจิตตราบนานเท่านาน

กราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้สนับสนุนและให้กำลังใจต่อการศึกษาของลูกเสมอมา ขอขอบคุณอดีตผู้อำนวยการสังหวัดนนทบุรี ดร. ลูกลี จุลละนันท์, รองคำสตราจารย์ ดร. เกียรติ จิระกุล, คุณสุณีภา ต้นศิริชัยโกศล, คุณอรุณี พิมพ์เจริญ, คุณกมลรัตน์ อิสมาแอล, คุณครรชิต ห่อวิวัฒน์, คุณประภาพรธณ สันทรันวล, คุณสิโรจน์ ลินธวานุรักษ์, คุณน้ำทิพย์ รัตนสกุล และคุณนิพนธ์ ตรงกิ่งตอน ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ กำลังใจ คำแนะนำและความรู้แก่ผู้เขียน ขอขอบคุณอย่างสูงแต่ท่านกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ตลอดจนบัณฑิตวิทยาลัยที่สนับสนุนเงินทุน ส่วนหนึ่ง ขอขอบคุณ ผู้ช่วยคำสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ วิเชียรน้อย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้โอกาสและความเชื่อมั่นกันเองแก่ผู้เขียน ขอขอบคุณน้องชาย และน้องสาว

กราบขอบพระคุณแต่ ผู้ช่วยคำสตราจารย์ สุวัฒน์ รัตนาธิ ผู้มีส่วนอย่างสำคัญต่อความเป็นความตายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งผู้เขียนให้ความเคารพมากที่สุดและจะซาบซึ้งอยู่ในความทรงจำจนชั่วชีวิต

จิตชัย เผ่าอินจันทร์

14 พฤษภาคม 2531

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญเรื่อง	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนผัง	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	2
1.1 ความเป็นมาของปัญหา	2
1.2 ความสำคัญของปัญหา	4
1.3 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	9
1.5 สัมมติฐานหรือแนว เหตุผลที่สำคัญ	10
1.6 นิยามหรือคำจำกัดความ	11
1.7 การดำเนินการศึกษา	13
1.8 ข้อจำกัดของการศึกษา	15
1.9 แหล่งที่มาของข้อมูล	16
1.10 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	18
บทที่	
2. แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับเมืองและการขยายตัวของเมือง	20
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่	
3. การศึกษาในระดับภาค	26
3.1 ภาคกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	26

3.2	ประชากรในระดับภาค	29
3.3	เศรษฐกิจ	31
3.4	บทบาทของนนทบุรีในระดับภาค	35
3.5	สรุป	41

บทที่

4.	การศึกษาในระดับจังหวัด	42
4.1	ลักษณะทั่วไปของจังหวัดนนทบุรี	42
4.2	ประวัติค่าสตรีความเป็นมา	44
4.3	สภาพทางภูมิศาสตร์	59
4.4	การใช้ที่ดิน	68
4.5	สภาพทางการบริหารและปกครอง	71
4.6	ลักษณะด้านประชากร	115
4.7	ลักษณะทางสังคม	150
4.8	โครงสร้างทางเศรษฐกิจ	160
4.9	ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	165
4.10	ปัญหาของจังหวัดนนทบุรี	181
4.11	ข้อได้เปรียบเสียเปรียบของจังหวัดนนทบุรี	192
4.12	สรุป	196

บทที่

5.	การขยายตัวของเทศบาลเมืองนนทบุรี	198
5.1	โครงสร้างและหน้าที่ของเมือง	199
5.2	ขนาดและรูปร่างของเทศบาลเมืองนนทบุรี	200
5.3	การขยายตัวของเทศบาลเมืองนนทบุรี	202
	- การเพิ่มขึ้นของสิ่งปลูกสร้างอาคาร	206
	- การเปลี่ยนแปลงประชากรในเขตเทศบาล	209
	- การเปลี่ยนแปลงราคาที่ดิน	210
5.4	สรุปรูปแบบการขยายตัวของเทศบาลเมืองนนทบุรี	215

บทที่	หน้า
6. บัณฑิตที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของเทศบาลเมืองนนทบุรี	216
6.1 วิธีการกำหนดบัณฑิต	216
6.2 บัณฑิตที่ก่อให้เกิดการรวมตัวของที่อยู่อาศัย	218
6.3 บัณฑิตการพิจารณาเลือกที่อยู่อาศัย	220
6.4 การเปรียบเทียบบัณฑิตการรวมตัวของที่อยู่อาศัยกับสถานการณ์ ในเทศบาลเมืองนนทบุรี	223
6.5 บัณฑิตหลักและบัณฑิตรองที่มีอิทธิพลต่อการขยายตัวของเทศบาล เมืองนนทบุรี	223
- ปัญหาของเทศบาลเมืองนนทบุรี	224
- ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาของเทศบาลเมืองนนทบุรี	227
บรรณานุกรม	229
ภาคผนวก ก	232
ภาคผนวก ข	238
ภาคผนวก ค	244
ภาคผนวก ง	255
ประวัติผู้เขียน	257

